

SOO TAASTAMINE KÕRSA JÄÄKSOOS

TERE, HEA KÜLASTAJA!

Asud jääksoo serval, mis on osa suuremast Kõrsa soost. Seda kuivendatud ning turba kaevandamisest mõjutatud Kõrsa soo osa on nimetatud ka Saiasook. Turbakaevandustööd lõppesid Saiasoo 1998. aastal, kuid Kõrsa soo lõunapoolses osas jätkub kaevandamine tänapäevalgi.

Osale siinsest jääksoost on tänaseks kasvanud puud ja laiguti rohttaimi, aga siiski on veel palju paljast turbapinda, mis kuivades oludes tasapisi laguneb. See ala on väga tuleohtlik ja süsiniku talletumise asemel eraldub see siit pinnasest süsinikdioksiidina. Samuti tunnevad märjast elupaigast puudust soole iseloomulikud taime- ning loomaliigid.

Aastatel 2024–2025 tehti Saiasoo taastamistööd, et jääksoo saaks tasapisi taas sooks muutuda.

KUIDAS ON TAASTATUD SAIASOOD?

Soo taastamiseks on oluline tösta veetase pinnases maapinna lähedale. Selleks on ehitatud kuivendus-kraavidesse turbast paisud. Kui teha paisud kõrgemad, muutub soo märjemaks ja jääksoost hakkab kujunema jõhvikasoo. Kui teha paisud madalamad ning soost voolab ära rohkem vett, muutub jääksoo tasapisi soometsaks.

Suurem osa siinsest taastamisalast (kokku 240 ha) kujundatakse soometsaks, et säilitada maastiku üldine ilme ning kasutus metsamaana. Saiasohu on rajatud ligi 310 paisu. Paisud on ehitatud nõnda, et veetase tõuseb üksnes Saiasoo ja riigimaal.

Selleks, et vältida taastamisalal veetaseme tõstmisest tingitud puude suremist ning samas luua sobiv elupaik kahepaiksetele ja avada vaateid, on 0,7 hektaril tehtud raietöid. Vajaduse korral on võetud puid maha ka masinate liikumisteedel.

KUIDAS MÄRGATA, ET JÄÄKSOOST SAAB UUESTI SOO?

Pärast taastamistööde lõppu püsib veetase soos ühtlasem, mis soodustab sootaimede kasvu ja hakkab seeläbi omakorda mõjutama loomastikku.

Loodetavasti leiame mõne aasta pärast siit palju rohkem turbasambraid, jõhvikataimi, küüvitsaid ja sookailusid. Ja kui soo on muutunud märjemaks, saab sellest sobiv elupaik kiili- ning konnaliikidele. Lindudest võiks siia naasta teder ja kasvada ka sookure arvukus.

Saiasohu on rajatud harrastusteaduse rada, kus saab mitmesuguseid vaatlusi tehes aidata teadlastel jälgida, kuidas Saiasoo taastub.

TEDER

MIS ON JÄÄKSOO?

Jääksoo on kunagisest turbakaevandusest rikutud soo. Neid alasid on Eestis kokku umbes 32 000 ha. Kohati on need taastaimestunud, aga märkimisväärne osa neist on jätkuvalt jäätmaa.

MIS ON SOO?

Märgala, kus on püsivalt kõrge veetaseme tõttu tekkinud hapnikuvaene keskkond, mistõttu ladestuvad osaliselt lagunevad taimejäänused turbana.

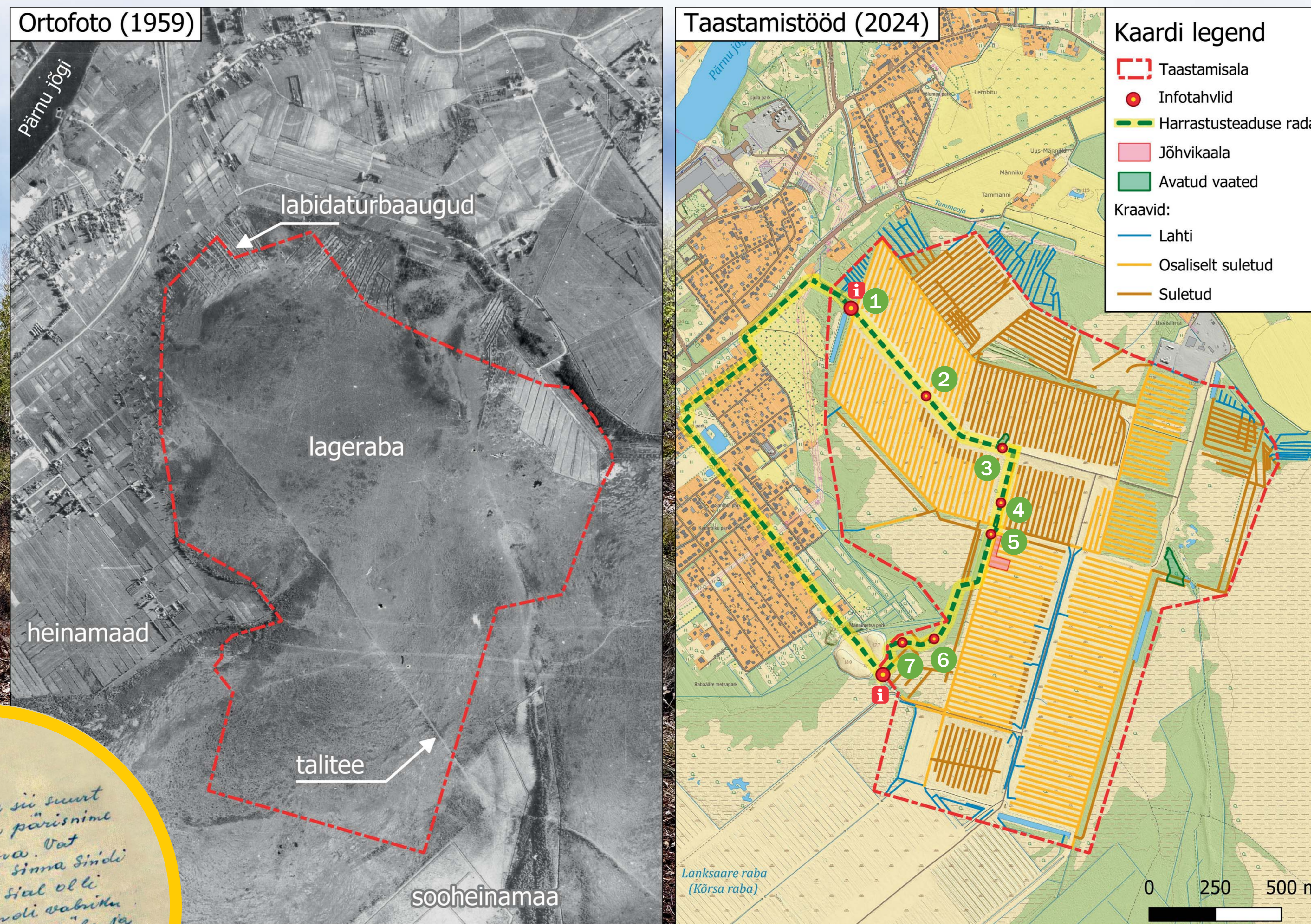
Turbakihi paksus on soodes üle 30 cm ning selle ladestumine ei ole katkenud. Eesti pindalast vastab sellistele tingimustele vaid ligikaudu 7–8% kunagise 22% asemel.

MIKS ON VAJA JÄÄKSOO MUUTA UUESTI SOOKS?

- Jääksoos valitseb väga suur tuleoht.
- (Ulatuslikult) kõikuva veetaseme, väheste toitainete, külmakohrutuse ja palava suvepäikese tõttu ei saa taimed paljal turbapinnal hästi kasvada.
- Kuna vesi on sügaval, laguneb läbikuivanud turvas, eritades süsihappegaasi, mis omakorda soojendab kliimat.

SEEVASTU SOOD:

- puhastavad ja talletavad magevett;
- leevendavad üleujutusi ja põuda;
- talletavad süsiniku turbasse ja seovad õhust süsihappegaasi;
- on ainuke sobiv elupaik nt raba-püüle, huulheintele, harilikule jõhvikale ning enamikule turbasambalaliikidele;
- talletavad keskkonnanäitingimuste muutusi ja inimajalugu (näiteks sooteede ja esemetena);
- on meelispaik paljudele matkajatele, marjulistele ning linnakärast kurnatuile.

*Saiasoos
Saiasoos nime sai suurt
Saiasoos nime sai suurt
lii puule aga pärinime
siis ju ulatub sinna sinde
siis ju ulatub sinna sinde
juure kabi ja siin oli
pluud enne sinde vabitu
antamist Saiasoos kella ja
selle järgi ta vait nime
saada
van. 27.9. Rabakonn*

Tekst: Piret Pungas-Kohv
Toimetajad: projekt „WaterLANDS“ meeskond
Fotod: Edgar Karofeld, Arne Ader, Piret Pungas-Kohv, Mati Martin
Kujundus: Triinu Sarv
Aluskaardid: Maa-ameti geoportaal
Saiasoos nime selgitus: Eesti kohanimetikartoteek, 45. sedit (775711), koguja E. Raudsepp, 1963

ALGATUSEST

Jääksoo taastamistööd Kõrsa soos on tehtud projekti „WaterLANDS“ raames („Water-based solutions for carbon storage, people and wilderness“, nr 101036484).
Projekti siht on taastada Saiasoo ja Lavassaare jääksoodes ning Kikepera kuivendatud metsades ligi 3500 ha märgasid elupaiku.

Projekt viiakse ellu aastatel 2021–2026.

Projekti rahastab Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni programm „Horisont 2020“.
Projekti partnerid Eestis on Eestimaa Looduse Fond, Tartu Ülikool, Riigimetsa Majandamise Keskus ja AS Tootsi Turvas.
Taastamistööd Saiasoo tegi Praktov OÜ.

Koostööpartnerid Eestis on Keskkonnaamet ja kohalikud omavalitsused.

Saiasoo taastamiskava on leitav Eestimaa Looduse Fondi kodulehelt www.elfond.ee/waterlands
For information in English, please visit www.waterlands.eu

Raja haldaja: Eestimaa Looduse Fond
Kontakt: Piret Pungas-Kohv
piretpk@elfond.ee
Riigimetsa Majandamise Keskus
Kontakt: mk@rmk.ee
676 7500

